

Opracował: Stanisław Kłak

Opinia prawna

w sprawie prowadzenia przez nauczycieli zatrudnionych w szkołach feryjnych zajęć z uczniami w czasie ferii zimowych

Czy dyrektor szkoły może zobowiązać nauczyciela do prowadzenia zajęć w formie wypoczynku lub innych form wypoczynku, jak zajęcia sportowe, gry i zabawy oraz zajęcia plastyczne z uczniami w czasie ferii zimowych?

Ferie zimowe dla uczniów w szkołach/placówkach feryjnych to okres przerwy w zajęciach dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych w szkole na mocy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie organizacji roku szkolnego

Dla nauczycieli zatrudnionych w szkołach/placówkach feryjnych, ferie zimowe to okres urlopu wypoczynkowego, który to urlop nauczyciel ma ustawowo zagwarantowany na mocy art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.)

Nauczyciele szkół, w których organizacji przewidziano ferie szkolne, mają prawo do urlopu w wymiarze równym okresowi ferii zimowych oraz letnich i w czasie ich trwania. Urlop wypoczynkowy tych nauczycieli trwa, zatem przez okres 2 tygodni w czasie ferii zimowych oraz od dnia zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych (koniec czerwca) do dnia zakończenia roku szkolnego (dnia 31 sierpnia). W trakcie urlopu, nie dłużej jednak niż przez 7 dni, nauczyciel może być zobowiązany przez dyrektora szkoły do:

- przeprowadzenia egzaminów,
- prac związanych z zakończeniem roku szkolnego i przygotowaniem nowego roku szkolnego,
- do opracowywania szkolnego zestawu programów
- oraz uczestniczenia w doskonaleniu zawodowym.

Podstawa prawna: art. 64 ust 2 Karty Nauczyciela

W żaden sposób dyrektor szkoły nie może zobowiązać nauczyciela (nakazać nauczycielowi) do prowadzenia zajęć w formie wypoczynku lub innych form wypoczynku, jak zajęcia sportowe, gry i zabawy oraz zajęcia plastyczne z uczniami w czasie ferii zimowych. Jest to poza delegacją prawną, o której mowa w art. 64 ust 2 Karty Nauczyciela.

Zajęcia sportowe, gry i zabawy, zajęcia plastyczne - są to formy zajęć. Mogą być realizowane podczas zorganizowanej formy wypoczynku, np. półkolonii, wczasów dziecięcych, obozów wędrownych itp. Formy wypoczynku to pojęcie organizacyjne - stąd wymagania formalne, np. karta obiektu, program, wykaz kadry.

Zgodnie z art. 92a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) , w czasie wolnym od zajęć szkolnych dla uczniów mogą być organizowane kolonie, obozy i inne formy wypoczynku. Szczegółowe zasady organizacji wypoczynku określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz. U. Nr 12, poz. 67 z późn. zm.). Przepisy wspomnianego rozporządzenia nie określają szczególnych wymagań co do formy prawnej i warunków organizacyjno-finansowych, które powinien spełniać organizator. Określają natomiast wymagania dotyczące form wypoczynku (wyjazdowych - np. zimowiska i w miejscu zamieszkania - np. półkolonie) oraz ustala, że obowiązkiem organizatora jest zapewnienie bezpiecznych warunków wypoczynku i właściwej opieki (zatrudnienie odpowiednio przygotowanej kadry).

Nauczyciel może prowadzić zajęcia na terenie szkoły, jeżeli są organizowane w ramach formy wypoczynku w tym także zajęć takich jak zajęcia sportowe, gry i zabawy oraz zajęcia plastyczne z uczniami, którego organizatorem może być np.:

- stowarzyszenie,
- uczniowski klub sportowy,
- szkoła (dyrektor szkoły).

Nauczyciel jest wówczas zatrudniony w charakterze wychowawcy przez organizatora w ramach organizowanej formy wypoczynku. Rozporządzenie nie rozstrzyga zasad finansowania form wypoczynku ani wynagradzania wychowawców za ich pracę w placówce wypoczynku.

Zatem nie ma przeszkód, by pracodawca (np. dyrektor szkoły) zlecił nauczycielowi w formie:

- (dodatkowej) umowy zlecenia, sprawowanie funkcji wychowawcy i opiekuna na zimowisku czy półkolonii,
- nieodpłatnie w ramach pracy społecznej (w ramach wolontariatu) nauczyciel może sprawować funkcję wychowawcy, opiekuna na zimowisku czy półkolonii.

Wykonywanie takich zadań w formie umowy zlecenia nie mieści się bowiem w ramach obowiązków pracowniczych nauczyciela. Zawarcie umowy cywilnoprawnej (w tym przypadku umowy zlecenia) nie będzie stanowiło naruszenia przepisów prawa pracy. Przepis art. 22 § 12 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn.

zm.) stanowi, że nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę (na podstawie, której nauczyciel świadczy pracę poza urlopem) umową cywilnoprawną, jeśli przez nawiązanie tej umowy dana osoba zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Termin "praca społeczna" jest w zasadzie tożsama z wolontariatem (wolontariat jest określany jako bezpłatne, dobrowolne, świadome działanie na rzecz podmiotów innych). Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.) określa, kto może działać, jako wolontariusz.

Więcej na temat wolontariatu i wolontariatu pracowniczego, w tym realizowanego w szkole przez nauczycieli w opracowaniu autorstwa Stanisława Kłak doradcy ds. prawnych Zarządu Okręgu Podkarpackiego ZNP pt. „Prawo o wolontariacie – wyjaśnienia, interpretacje”. Wspomniane opracowanie znajduje się na stronie internetowej Zarządu Okręgu Podkarpackiego ZNP: www.pdkrpacie.znp.edu.pl

Realizacja **zajęć** w formie wycieczki lub innych form wycieczki, jak zajęcia sportowe, gry i zabawy oraz zajęcia plastyczne z uczniami w czasie ferii zimowych przez dyrektorów szkół może mieć bardzo przykre konsekwencje natury prawnej ze strony:

- Rodziców – żądanie odszkodowania od szkoły, dyrektora, nauczyciela wychowawcy na drodze cywilno-prawnej, gdy dziecko-uczeń ulegnie wypadkowi podczas tych zajęć,
- nauczyciela – nie otrzyma odszkodowania w związku z wypadkiem podczas zajęć. Taki wypadek nie będzie uznany jako wypadek przy pracy, gdyż jest urlop wycieczkowy.

W czasie tak prowadzonych zajęć może dojść do wypadku śmiertelnego ucznia lub nauczyciela, a konsekwencje prawne dla dyrektora i nauczyciela wychowawcy mogą być bardzo przykre. Może to się skończyć sprawą prokuratorską i sądową oraz więzieniem.

W wypowiedziach wielu nauczycieli i dyrektorów słyszymy stwierdzenia, że Kurator Oświaty nakazuje organizowanie zajęć dla uczniów w czasie ferii. W pismach kuratora oświaty rokrocznie są sugestie do organizacji zajęć w szkołach dla uczniów w czasie ferii zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi. O tych normach pisałem wyżej. W żadnym przypadku nie jest to nakaz.

Rzeszów. 1.02.2013 r.